

## MINISTARSTVO ZDRAVLJA

303

Na temelju članka 60. stavka 2. Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama (»Narodne novine«, broj 76/2014), ministar zdravlja donosi

### PRAVILNIK

#### O VRSTAMA I NAČINU PRIMJENE MJERA PRISILE PREMA OSOBI S TEŽIM DUŠEVNIM SMETNJAMA

##### I. OPĆE ODREDBE

###### Članak 1.

(1) Ovim Pravilnikom uređuje se vrste mjera prisile i način njihove primjene prema osobi s težim duševnim smetnjama smještenoj u psihijatrijsku ustanovu (u daljnjem tekstu: ustanova).

(2) Izrazi koji se koriste u ovome Pravilniku, a koji imaju rodno značenje, bez obzira na to jesu li korišteni u muškom ili ženskom rodu, obuhvaćaju na jednak način muški i ženski rod.

##### II. SVRHA PRIMJENE MJERA PRISILE

###### Članak 2.

(1) Mjere prisile propisane ovim Pravilnikom primjenjuju se prema osobi s težim duševnim smetnjama (u daljnjem tekstu: pacijent), u osobito hitnim slučajevima ozbiljnog i izravnog ugrožavanja vlastitog ili tuđeg života, zdravlja ili sigurnosti, kada je to jedini način sprječavanja pacijenta da svojim postupcima ugrozi svoj ili tuđi život, zdravlje i sigurnost.

(2) Mjere prisile mogu se primijeniti samo iznimno i to ako se samo njihovom primjenom može otkloniti neposredna opasnost koja proizlazi iz ponašanja pacijenta, kojom ozbiljno i izravno ugrožava svoj ili tuđi život, zdravlje i sigurnost.

(3) Svi pacijenti imaju pravo biti zaštićeni od ograničavanja kretanja ili odvajanja bilo kojeg oblika od drugih osoba koje nije medicinski opravdano ili koje je nametnuto od strane radnika ustanove kao sredstvo prisile, stege, pogodnosti ili odmazde.

(4) Zabranjena je primjena mjera prisile kao kazna prema pacijentu od strane radnika ustanove.

##### III. VRSTE MJERA PRISILE

###### Članak 3.

(1) Mjere prisile su sredstva i metode fizičkog ograničavanja kretanja i djelovanja pacijenta.

(2) Prema pacijentu se mogu primijeniti sljedeće mjere prisile:

- sputavanje (fiksacija) i
- odvajanje (izolacija).

#### Članak 4.

- (1) Sputavanje i odvajanje su postupci kojima se kontrolira agresivnost i trebaju biti obavljani prema pravilima dobrog postupanja prema pacijentu.
- (2) Prema svakom pacijentu treba se odnositi s poštovanjem i dostojanstvom.
- (3) U cilju zaštite dostojanstva i sigurnosti pacijenta, kod primjena mjera prisile nisu dopušteni postupci koji diskriminiraju ili vrijeđaju ljudsko dostojanstvo u verbalnom ili fizičkom obliku.
- (4) Ustanova je obvezna donijeti detaljne pisane upute o pravilima postupanja radnika ustanove u situacijama agresivnog ponašanja pacijenta prije, u tijeku i nakon primjena mjera prisile.
- (5) Pisane upute iz stavka 4. ovoga članka moraju biti istaknute u ordinaciji odnosno odjelu ustanove i svi zdravstveni radnici moraju biti upoznati s istima.

### IV. NAČIN PRIMJENE MJERA PRISILE

#### 1. Pripremni postupak

#### Članak 5.

- (1) Prije odluke o primjeni mjere prisile, kad god je to moguće, potrebno je obaviti razgovor s pacijentom i omogućiti mu da izrazi svoje probleme, osjećaje i uzroke njegovog ponašanja.
- (2) U komunikaciji je potrebno govoriti jednostavnim, jasnim i uvjerljivim načinom i omogućiti pacijentu da izrazi agresiju (npr. da se pacijent izviče ili da se usmjeri na neku aktivnost). Pacijentu se trebaju odrediti granice dopuštenog ponašanja bez prijetnji i iz njegove okoline ukloniti sve što ga razdražuje.
- (3) Razgovor iz stavka 1. ovog članka potrebno je obaviti u mirnoj sobi bez prisustva drugih pacijenata, koja omogućava privatnost pacijenta.
- (4) Nakon obavljenog razgovora, potrebno je utvrditi postoji li potreba pacijenta za farmakoterapijom, pa ako postoji, sukladno uputi doktora medicine treba primijeniti farmakoterapiju.
- (5) Prije odluke o primjeni mjere prisile potrebno je izvršiti procjenu simptoma i stanja pacijenta, utemeljenu na anamnezi pacijenta, lijekovima koje uzima i najnovijim laboratorijskim nalazima.

#### *2. Postupak primjene mjera prisile*

#### Članak 6.

- (1) Odluku o primjeni mjera prisile donosi psihijatar, sukladno Zakonu o zaštiti osoba s duševnim smetnjama, kao krajnju mjeru kada sve poduzeto u pripremnom postupku nije postiglo učinak.
- (2) U slučaju iznimne žurnosti, odluku o primjeni mjera prisile mogu donijeti doktor medicine druge specijalnosti ili medicinska sestra/medicinski tehničar i o tome su obvezni odmah obavijestiti psihijatra.
- (3) Medicinske sestre/medicinski tehničari mogu primijeniti mjere prisile samo u iznenadnim i hitnim situacijama kada procjene da postoje ozbiljna opasnost da pacijent ugrozi osobnu i sigurnost okoline, a pritom obvezno procjenjuju: znakove nasilnog i samodestruktivnog ponašanja i posljedice koje bi mogle nastati ako nebi primijenili mjeru prisile, vodeći se pritom svojim saznanjem i iskustvom o ponašanju svakog pacijenta pojedinačno.

#### Članak 7.

(1) Prilikom primopredaje službe doktori medicine obavezni su obavijestiti drugu smjenu/dežurnu službu o pacijentima nad kojima su primijenjene mjere prisile unutar njihovih ustrojstvenih jedinica.

(2) Doktori medicine obavezni su nakon preuzimanja smjene/dežurstva običi pacijente nad kojima su primijenjene mjere prisile i dati daljnje upute medicinskim sestrama/medicinskim tehničarima.

(3) Prilikom primopredaje službe medicinske sestre/medicinski tehničari primopredaju obavljaju uz krevet pacijenta nad kojim je primijenjena mjera prisile.

## 2.1. Standardni postupak kod fizičkog sputavanja

### Članak 8.

Kliničke indikacije za primjenu mjere sputavanja su:

- nepredvidivo ili agresivno ponašanje,
- ponašanje koje je opasno za pacijenta ili druge osobe,
- samodestruktivno ponašanje,
- ponašanje s ozbiljnom verbalnom ili fizičkom prijetnjom koje se slabo kontrolira,
- intoksikacija alkoholom ili lijekovima sa slabom kontrolom ponašanja,
- manično ponašanje sa slabom kontrolom,
- slaba ili nepostojeća samokontrola ponašanja nakon primjene lijekova ili boravka u mirnijoj sobi,
- sprječavanje samoozljeđivanja pacijenata (npr. pad s kreveta, sprečavanje pacijenta da izvuče urinarni kateter i sl.),
- na zahtjev pacijenta, ako je procjena takva da je ugrožena sigurnost pacijenta i drugih osoba na odjelu te pacijentova okolina.

### Članak 9.

(1) Sputavanje se može primijeniti kao fizičko sputavanje korištenjem fizičkih pomagala (magnetni remen, magnetni pojas, kožni remen za zglobove, platnene vezice i zaštitna košulja) te kemijskim putem, primjerice, brzom trankvilizacijom ili sedacijom.

(2) U slučaju žurnosti primjene mjere sputavanja koju su odredili doktor medicine druge specijalnosti ili medicinske sestre/medicinski tehničari, psihijatar je obavezan u roku od 1 sata od primitka obavijesti o izvršenoj mjeri sputavanja doći i osobno procijeniti pacijentovo psihofizičko stanje te donijeti odluku o daljnjoj potrebi za primjenom mjere i dati smjernice za daljnje postupanje s pacijentom.

(3) Maksimalno vrijeme na koje se može odrediti sputavanje je 4 sata. Nakon 4 sata psihijatar ponovno procjenjuje potrebu za daljnjim sputavanjem.

(4) Ukupno vrijeme sputavanja ne smije biti dulje od 24 sata.

(5) Nakon isteka 24 sata psihijatar je obavezan izvršiti obilazak pacijenta i ponovno procijeniti psihofizičko stanje pacijenta.

### Članak 10.

(1) Postupak primjene mjere sputavanja provodi najmanje pet medicinskih sestara/medicinskih tehničara u timu, a sam postupak traje 15-20 minuta.